-Istrazivacke tehnike-

U svim empirijskim istrazivanjima sa ozbiljnim naucnim pretenzijama nastoji se da se prikupi sto obimnija relevantna empirijska naucna evidencija.U tu svrhu se koriste razlicite istrazivacke tehnike.Izbor tehika za prikupljanjne podataka vrsi se u skladu sa prirodom problema I postavljenim zadacima istrazivanja.Kako bih se prikupili svi bitni elementi predmeta istrazivanja neophodno je da se u socioloskim istrazivanjima koristi vise teh.

-Ispitivanje-

Ispitivanje,razgovor I upitnik spadaju u red najcesce koriscenih tehnika za prikupljanje podataka o coveku I drustvu.Intervju(razgovor) se moze definisati kao prikupljanje podataka putem razgovora, a sa ciljem, da se dobijena obavestenja upotrebe u naucne svrhe. Pismeni upitnik je obrazac, lista unapred sastavljenih I standardizovanih pitanja kojima se pismenim putem traze naucna obavestenja o odredjenim pojavama.Razlika izmedju intervjua I pismenog upitnika je to sto se kod pis. upitnika obavestenje dobijaju bez posredstva lica koje vodi intervju, zajednicko im je to sto pitanja moraju biti lepo formulisana I uskladjena sa jezikom ispitivane sredine.Postoje dve vrste upitnika:standardizovan(sa ponudjenim odgovorima), I nestandardizovan (sa otvorenim odgovorima).Nedostaci su:poteskoce pri prikupljanju podataka,koriscenje podataka dobijenih istrazivanjem nestrucnih lica,itd.Obavestenjna koja se prikupljaju mogu biti:javna, tajna, poverljiva I privatna.

-Analiza sadrzaja-

Podrucje sadrzaja kao tehnike prikupljanja podataka ograniceno je na najrazlicitije sadrzaje drustvene komunikacije.Zajednicki elementi svih oblika drustvene komunikacije

su:1.odasiljac(stvaralac)poruke;2.primalac poruke;3.sadrzaj poruke.Analiza sadrzaja kao istrazivacki postupak koji se odnosi na jedan elemenat nekog sistema drustvene komunikacije nije dovoljan za proucavanje tog sistema.Analizu sadrzaja odlikuje nastojanje da sadrzaj poruke prouci na objektivan,sistematican I kvantitativan nacin.Objektivnost se postize stvaranjnem sistema jednoznacnih kategorija za razvrstavanje sadrzaja proucavane poruke.Sistematicnost se postize posmatranjnem ili celokupnog sadrzaja ili reprezentativnog uzorka.Na osnovu kvantitativnih podataka zakljucuje se o stavovima,shvatanjima,vrednostima, namerama I ciljevima stvaralaca poruka I njihovim odnosima sa drugim drustvenim grupama I organizacijama.Analiza ne omogicuje da se objasne razlozi utvrdjenih stavova, shvatanja I namere.

-Uporedni metod-

-je vrlo cenjnjen I cesto primenjivan u raznim naukama, ali omogucuje da se uporedjuj razlicita drustva I kulture, razliite pojave, ali I iste pojave u raznim drustvima.Cilj u svim ovim slucajevima je da se nadju slicnosti I razlike I da se one objasne.Uporedni metod je koristio jos u svoje vreme I Aristotel, a on zahteva da prethodno budu ispunjeni uslovi uporedivosti pojava, odnosno da su odredjeni osnovi za poredjenje.U drustvenim istrazivanjima uporedni metod se moze primenjnivati kao zamena za eksperiment.Uporedni metod se moze primenjivati na tri nivoa:1.Nivo jednog globalnog drustva(proucavanje porodice unutar savremenog jugoslovenskog drustva);2.Nivo razlicitih globalnih drustava iz istog istorijskog perioda(politicki sistemi u kapitalizmu);3.Nivo svih drustava(najsire polje-ispitivanjje svih istorijskih tipova ljudskog drustva).

-Pojam drustva-

Drustvo je osnovna ljudska zajednica nastala kao rezultat uzajamne delatnosti ljudi na osnovi odredjenog stupnjna istorijskog razvoja I podele rada I proizvodnih snaga.Druistvo predstavlja jednu unutrasnju strukturnu I dinamicnu celinu u kojoj su svi elementi medjusobo povezani I odredjeni pripadanjem toj celini.Otkrivajuci I okrecuci u svoju korist prirodne I drustvene

zakonitosti ljudi stvaraju svoj istoriju.Najvazniji elementi ljudskog delanja su:akteri(pojedinacni, grupni, globalni),potrebe I interesi koji pokrecu to delanjje, predmeti I sredstva na kojima se odvija I koji omogucavaju to delanje,vrednosti I norme tog rada, statusi I uloge.Povezujuci svoja poslovanja ljudui stupaju u razlicite medjusobne, tj. drustvene odnose.Na temelju drustvenih odnosa nastaj razne pojave u drustvu.Drustvo se najjednostavnije moze odrediti kao celina drustvenih delanja I drustvenih odnosa, cija su struktura I dinamika odredjeni razvojem podele rada.

-Vrednosti-

Vrednosti su specificna vrsta duhovnih tvorervina kojima se izrazavaju ciljevi, pozeljne osobine (kvaliteti), idealnost odredjenih predmeta,drustvenih I prirodnih stanja, drustvenih odnosa I licnosti.Covek kao pojedinac I drustvene grupe nastoje da se skroz svoja delovanja priblize takvim predmetima, stanjima I osobinama.Clanovi jednog drustva bi tesko ili ne bi mogli uopste da saradjuju bez zajednickog sustema vrednosti.Ako bi u jednom drustvu postojale razlicite vrednosti, pojedinci bi svoja delovanja usmerili u razlicitim pravcima, sto bi dovodilo do dezintegracije drustva.Postoje vrednosti koje imaju univerzalni, opsteljudski karakter kao sto su:sloboda, istina, solidarnost, integritet ljudske jedinke I druge.vrednosti su po pravilu, hijerarhijski organizovane, konstituisu se u formi hijerarhijskih sistema.Prema mestu u hijerarhijskom sistemu ili najopstijoj ulozi vrednosti se dele na:finalne i instrumentalne.Prema vrstama potreba I glavnim podrucjima delatnosti, vrednosti se dele na:ekonomske, politicke I kulturne (unutear kojih postoje brojne podvrste.Prema znacaju za date grupe I pojedince, grupe se dele na:primarne I sekundarne.

Grupe su jedan od najvaznijih oblika ljudske kolektivnosti,elementarni oblik drustva.Pojedinci se ne ukljucuju neposredno u globalno drustvo nego posredno-preko raznih drustvenih grupa.Dva bitna elementa za odredjivanje pojma drustvene grupe su:1.mnozina ljudi I 2.odnos koji iz grupe proistice.Na osnovu ovoga znaci da grupa kao drustvena celina ne cini samo vise ljidi vec je potrebno da postoji I neki drugi element koji je cini.Pojedinci moraju biti na odredjeni nacin povezani, tj. moraju zajednicki obavljati neku delatnost ili stupati u medjusibne odnose da bi se moglo govoriti o grupi.Zato se pod grupom podrazumeva mnozina ljudi povezanih, integrisanih u celinu koja ima vlastiti zivot, ili skup manjeg ili veceg broja pojedinaca povezanih drustvenim procesima koji se konstituisu I funkcionisu na osnovu drustvenih pravila i normi.Ciljevi koji se u grupi ostvaruju su:stepen organizovanosti I integrisanosti, otvorenosti tj. zatvorenosti grupe, velicine i duzine trajanja.Prema nacinu nastajanja postoje tri vrste grupa, i to su:1.Profesionalne grupe ; 2.Grupe nastale na osnovu zajednickog porekla I zajednickih uslova zivota ; 3.Grupe

nastale na osnovu zajednickih interesovanjja I sklonosti I njihovog zadovoljavanja.Podela na formalne I neformalne grupe je takodje znacajna zbog razvijenosti sistema regulacije i formalizovanosti odnosa u savramenom drustvu.Organizovanost kao znacajno svojstvo grupe, izrazava se kroz pravila koja regulisu aktivnosti i odnose u grupi, kao i prakticnu uskladjenost delovanja, odnosno stepen integrisane grupe.Organizacija grupe ispoljava se kroz sistem uloga i polozaja koji je utvrdjen drustvenim pravilima.Jedno od posebno znacajnih obelezja organizovanosti grupe predstavlja rukovodjenje.Prema ovom obelezju razlikuju se demokratske i autoritarne grupe.U demokratskim grupama vodjstvo je demokratski izabrano,voljom vecine clanova; a dok je u autoritarnim grupama stroga hijerarhija u unutrasnjim odnosima, sa vrhom potpuno odvojenim i nezavisnim od ostalog clanstva.Otvorenost grupa je bitno obelezje, a narocito u modernom drustvu.U njemu se izrazavaju odnosi izmedju grupa i odnos grupa-drustveni sistem.

-Generacija i omladina-

Generacija predstavlja kategoriju koja u proslosti nije imala znacaj u organizaciji i funkcionisanju drustva.Ona se najcesce shvata kao grupa ciji su clanovi srodni na osnovu zajednickog istorijskog iskustva.Najveci determinirajuci znacaj ima iskustvo koje se usvaja u detinjstvu i mladosti.Definicija generacije:generacijsku grupu cine pripadnici iste starosne skupine koji su povezani zajednickim iskustvom, prozivljenim u prvom redu u mladosti i razlicitim od iskustva prethodnih starosnih grupa, kao i onih koje dolaze kasnije.Omladina predstavlja skupinu mladih ljudi koji se nalaze u drustveno priznatom ekonomskom statusu izdrzavanosti zbog pripreme za obavljanje drustvenih uloga odraslih.

Pojam omladine obuhvata sve mlade odredjene dobne skupine.O starosnim granicama ove grupe nema saglasnosti.Ona je znacajno pomerena prema gore produzavanjem obaveznog skolovanjja i sve vecom dostupnoscu ustanovama viseg i visokog obrazovanja.U sluzbenoj upotrebi je granica od 15-26 godina.Omladina predstavlja posebnu drustvenu grupu koja se od ostalih grupa razlikuje po svom statusu izdrzavanosti i odvojenosti od sveta rada.Sve je masovnija cinjjenica da zbog produzavanja skolovanja, narocito zbog sve vece nemogucnosti zaposljavanja mladi odlazu i druge uloge odraslih osoba- sklaoanje braka, radjanje dece, resavanje stambenog pitanja itd…

-Zanimanja i profesije-

Nastanak zanimanja i profesije utemeljen je na razvoju podele rada i njenoj specijalizaciji.Svaka promena u podeli rada izaziva promene u profesionalnoj strukturi,bilo da se stara zanimanja i profesije cepaju u vise novih, ili da se stvaraju nova zanimanja i profesije.Zanimanje se defiise kao skup istih ili slicnih radnih delatnosti cije su osnovne karakteristike sledece:1.da predstavljaju specijalizovanu delatnost koja je jasno izdvojena u posebnu celinu u okviru postojece drustvene i tehnicke podele rada i tako razgranicena od drugih drustvenih delatnosti.2.Da se obavlja relativno trajno i na ustaljen nacin, uz pomoc odredjenih sredstava, a u cilju proizvodnje odredjenih predmeta ili pruzanjnja korisnih usluga drugima.3.Da predstavlja jedini ili bar glavni izvor prihoda kojim se obezbedjuje ekonomska egzistencija i drustveni polozaj pojedinca ili grupa koje ga obavljaju.4.Da se zasniva na posedovanju posebnog znanja, vestina i obrazovanja koje se izrazavakroz posedovanje odredjene kvalifikacije.Znaci svaka aktivnost coveka nije zanimanjne, vec samo jedna osnovna aktivnost cijim se svakodnevnim obavljanjem osiguravaju sredstva za zivot

-Etnicke zajednice-

-predstavljaju jedan od najranijih oblika drustvenog grupisanja.Bitnim elementima et. zajed. smatraju se:1.teritorija;2.kultura i tradicija;3.istorija;4.osecaj pripadnosti et. zajed. i solidarnosti.\1.Svaka et. zajed. nastaje i egzistira na odredjenoj teritoriji koju smatra svojom, ali ipak teritorija ne moze biti aktuelno obelezje et. zajed..Teritorija je konstituitivni element etnicke zajednice koji ima posebnu vaznost prilikom stvaranja te zajednice, jer bez nje ona ne moze da se stvori.\2.Etnicke zajednice stvaraju svoju specificnu kulturu i kulturnu tradiciju po kojima se razlikuje od drugih slicnih zajednica.One se stvaraju u dugotrajnom istorijskom razvoju i pod dejstvom razlicitih faktora.Neki od najvaznijih kulturnih elemenata su:mitovi, jezik, religija,…\3.-ili zajednicka istorijska sudbina se stvarala kroz dugotrajan zajednicki zivot na odredjenoj teritoriji i iskusenja i probleme koje zivot namece.\4.-cini bitnu komponentu et. zajed., a po nekim misljenjima i najvazniju.Globalnost et. zajed. ne pokazuje se samo u velicini nego i u visefunkcionalnosti.

-Slojevi-

Drustveni slojevi predstavljaju elemente vertikalne strukture modernih drustava u cijoj se osnovi nalazi trzisno privredjivanje i slobodno delovanje ekonomskih zakona.Moderna drustva su konstituisana kao dinamicka i otvorena, sa prilicno obimnim kretanjnima izmedju osnovnih drustvenih grupa.Skupina pojedinaca koji imaju priblizno isto mesto u raspodeli materijalnog bogatstva, drustvene moci i ugleda cini drustveni sloj.Pripadnost sloju nije odredjena bio-genetskim razlikama, vec je drustvo to koje razlicitim vrednovanjem uloga uspostavlja razlicite drustvene rangove.Razlike izmedju drustvenih slojeva ispoljavaju se kao socijalne udaljenosti na putu drustvene satisfakcije.Razlike izmedju slojeva nisu uvek ostre, ponekad su tu neke prolazne grupe koje zamagljuju te granice.U samom drustvenom sloju ponekaad nisu svi na istoj lestvici, tj. nemaju svi isti polozaj.Pripadnici slojeva odlikuju se nekim zajednickim karakteristikama koje ih povezuju u taj sloj, i po cemu se oni razlikuju od drugih drustvenih slojeva.

-Pojam licnostu-

Licnost je predmet proucavanja razlicitih nauka.Def. licnosti:Licnost je jedinstvena, dinamicka i razvojna celina bio-psihickih i socijalno-kulturnih osobina, koja nastaje uzajamnim delovanjem naledja, sreddine i aktivizma same jedinke.Iz ove definicije proizilaze osnovne karakteristike licnosti:a)Relativna stabilnost i trajnost osnovnih osobina, odnosno njihova relativna promenljivost. b)Osnovne osobine se povezuju i cine sistem. c)Licnost svakog pojedinca se ispoljava na jedinstven nacin, a razlicito od drugog pojedinca. d)Licnost nije data rodjenjem vec se ona formira tokom zivota. e)Licnost je izgradjena kao jedinstvena organizacija osobina i elemenata odredjuje ponasanje i stavove pojedinca. f)Licnost kao dinamicka organizacija razlicitih osobina podrazumeva se da te osobine deluu kao motivacioni faktor za pokretanje pojedinca.Licnost u svom razvitku prilazi kroz razlicite faze, kao sto su: detinjstvo, mladost, zrelost i starost.Svaka od faza ima svoje specificne osobine.Postoji vise tipova licnosti, kao sto su:autoritarna, konfirmisticka i autonomna.Autoritarne licnosti su one koje prihvataju sve od drugih, pa ga cak sta vise i velicaju.Konfirmisticke licnosti su one koje cine sve sto i ostali, da se ne izdvajaju od drugih.Autonomne licnosti su karakteristicne za savremeno demokratsko drustvo,kao suprotnost navedenim (autoritarnoj i konformistickoj).

-Pojam kulture-

Kultura predstavlja skup materijalnih i duhovnih tvorevina coveka koe su nastale covekovom intervencijom u prirodi, drustvu i ljdskom misljenju i koje se prenosi sa genercije na generaciju.Najjednostavnije receno kultura je sve ono sto je covek stvorio.Rec kultura potice od latinske reci “kolere”-odgajati negovati.1.KULTURA GLOBALNOG DRUSTVA-podrazumevamo kulturu odredjene drzave, kao i kulturu neke globalne drustvene grupe kao sto su etnicke zajednice.2.PODKULTURA-se javlja u okviru nekog globalnog drustva.3.KONTRAKULTURA(NEKULTURA)-postoji kod onih drustvenih grupa koje teze da se izdvoje iz drustva i da zivot u svojoj zajednici organizuju po drugacijim pravilima nego sto je to u globalnom drustvu.4.LICNA KULTURA-ili kultura samog pojedinca.5.FOLKLORNA KULTURA-razvija se neposredno sa razvojem radnih aktivnosti.6.ELITNA KULTURA-pojavljuje se u klasnom drustvu kao poseban vid stvaralastva namenjen onima koji ne ucestvuju u rucnom radu.7.MASOVNA KULTURA-je izrazito moderna pojava i omogucena je industrijskim nacinom proizvodnje.Nju odredjuje medijski nacin opstenja koji kod ljudi izrazito razvija potrebu za zabavom i razonodom.8.AVANGARDNA KULTURA-suprotna je masovnoj kulturi i ona oznacava naprednu kulturu koje je obicno u vreme nastanka rezervisanasamo za mali broj konzumenata.

-Masovno drustvo i masovna kultura-

-predstavlja termin kojim se oznacavaju savremena visokorazvijena drustva.Masovno drustvo je nastalo na osnovi sustinskih , strukturnih promena u materijalnoj proizvodnji.Danas se sve vise koristi termin **potrosacko drustvo** kao adekvatniji termin za oznacavanje savremenih najrazvijenijih drustava. **Masovna kultura** predstavlja tip kulture karakteristican za moderno drustvo.Pojedini autori masovnu kulturu smatraju kao proces

kojim se kulturna dobra pretvaraju u industrijske proizvode.neka od bitnih obelezja masovne kulture su: **mas**
s-mediji, masovna publikacija, standardizacija, komercijalizacija, univerzalizacija i homogenizacija.Standardizacija
obuhvata stvaranje kulturnih dela tipiziranih u pogledu na temu, junaka, zapleta, forme i duzineosobina kulturnog dela.Cilj standardizacije je stvaranje uslova za proizvodnju u velikim serijama.
Komercijalizacija
znaci da se dela masovne kulture stvaraju kao robe sa ciljem da na trzistu postignu sto veci profit.Najizrazitiji oblik komercijalizacije je reklama.Danas je nesumjivo da reklama diktira samo poslovne strategije i potrosnju, vec utice i na oblikovanje javnog mnjenja.
Univerzalizacija
predstavlja opstu razumljivosti povezanost sa kulturnim delom u cilju povecanja profita.Vaznu ulogi u stvaranjju uslova za univerzalizaciju masovne kulture imali je masovno obrazovanjje.
Homogenizacija
se moze shvatiti kao opste ujednacavanjne kulture.Elementi razlicitih nivoa se mesaju sve dok se ne dobije kompaktna masa, prihvatljiva za sve ukuse i ljude razlicitih intlektualnih nivoa.

-Pojam I vrste drustvenih grupa-

Grupe su jedan od najvaznijih oblika ljudske kolektivnosti,elementarni oblik drustva.Pojedinci se ne ukljucuju neposredno u globalno drustvo nego posredno-preko raznih drustvenih grupa.Dva bitna elementa za odredjivanje pojma drustvene grupe su:**1.mnozina ljudi** I **2.odnos koji iz grupe proistice.N**
a osnovu ovoga znaci da grupa kao drustvena celina ne cini samo vise ljidi vec je potrebno da postoji I neki drugi element koji je cini.Pojedinci moraju biti na odredjeni nacin povezani, tj. moraju zajednicki obavljati neku delatnost ili stupati u medjusibne odnose da bi se moglo govoriti o grupi.Zato se pod grupom podrazumeva mnozina ljudi povezanih, integrisanih u celinu koja ima vlastiti zivot, ili skup manjeg ili veceg broja pojedinaca povezanih drustvenim procesima koji se konstituisu I funkcionisu na osnovu drustvenih pravila i normi.Ciljevi koji se u

grupi ostvaruju su:stepen organizovanosti I integrisanosti, otvorenosti tj. zatvorenosti grupe, velicine i duzine trajanja.Prema nacinu nastajanja postoje tri vrste grupa, i to su:
1.Profesionalne grupe ; 2.Grupe nastale na osnovu zajednickog porekla I zajednickih uslova zivota ; 3.Grupe nastale na osnovu zajednickih interesovanjja I sklonosti I njihovog zadovoljavanja.
Podela na
formalne I neformalne
grupe je takodje znacajna
zbog razvijenosti sistema regulacije i formalizovanosti odnosa u savramenom drustvu.Organizovanost kao znacajno svojstvo grupe, izrazava se kroz pravila koja regulisu aktivnosti i odnose u grupi, kao i prakticnu uskladjenost delovanja, odnosno stepen integrisane grupe.Organizacija grupe ispoljava se kroz sistem uloga i polozaja koji je utvrdjen drustvenim pravilima.Jedno od posebno znacajnih obelezja organizovanosti grupe predstavlja rukovodjenje.Prema ovom obelezju razlikuju se
demokratske i autoritarne grupe.
U demokratskim grupama vodjstvo je demokratski izabrano,voljom vecine clanova; a dok je u autoritarnim grupama stroga hijerarhija u unutrasnjim odnosima, sa vrhom potpuno odvojenim i nezavisnim od ostalog clanstva.Otvorenost grupa je bitno obelezje, a narocito u modernom drustvu.U njemu se izrazavaju odnosi izmedju grupa i odnos grupa-drustveni sistem.

-Porodica-

Mnogi teoreticari smatraju da je porodica osnova i pocetak drustva.Obelezja i funkcije porodice vec opravdavaju inace rasprostranjen stav porodice i sa njnom

najvaznija podrucja proucavanja u socijologiji.Porodicu posebnom drustvenom grupom cine:**1.polni odnosi i bioloska reprodukcija;2.srodnicki odnosi;3.socijalni odnosi u porodici;4.ekonomske delatnosti.**
Porodica je zajednica koja je uspostavljena na prirodnoj osnovi.Porodica se uspostavlja brakom, sama priroda navodi coveka na to.Polni odnosi i bioloska reprodukcija kao dva sastavna elementa bioloske osnove porodice su istovremeno i drustveni odnosi.Drugo birno obelezje porodice izrazeno je kroz srodnicke odnose.Srodstvo predstavlja veze izmedju pojedinaca uspostavljene posredstvom braka, ili posredstvom linije porekla.Krvno ili prirodno srodstvo,stvoreno pri rodjenjnu, predstavlja najvazniji oblik srodnickih odnosa. Postoji nekoliko oblika srodstva, i to su:po
ocevoj

liniji, po
majcinoj
liniji,
tazbinsko
srodstvo,
adoptivno
i
duhovno
srodstvo.Socijalne osnove porodice su podizanje dece, socijalizacija i zastitna funkcija.Ekonomske funkcije ispoljavaju se u tome sti je porodica ili proizvodno-potrosacka ili samo potrosacka jedinica.Gazdinstvo se odredjuje kao proizvodjacaka jedinica u kojoj se ostvaruje ekonomska reprodukcija.Domacinstvo predstavlja grupu ljudi, uglavnom bliskih srodnika, koji zajedno stanuju i zajedno trose svoje prihode.
Definicija porodice
:
to je istorijski promenljiva grupa ljudi povezanih bioloskom reprodukcijom, srodnickim, socio-kulturnim vezama i ekonomskim odnosima.

-Statusi I uloge-

Status predstavlja polozaj u nekoj dimenziji drustva koja je izrazena u obliku hijerarhije, rangirana u formi visih I nizih stupnjeva.Svaki status podrazumeva skup odredjenih duznosti I prava.Pojedinci zauzimaju odredjeni status na osnovu toga sto ispunjava drustveno utvrdjene uslove. **Status** se moze preciznije odrediti kao mesto koje pojedinci zauzimaju na osnovu obavljanja razlicitih zadataka I funkcija I uz koje se vezuju odredjeni oblici ponasanja.Funkcija statusa I uloge je da sluzi kao uzor za ponasanje I stavove pojedinca.Statusi se mogu podeliti po razlicitim kriterijumima, podela na
pripisane I stecene
statuse jedna od najvaznijih.
Pripisani
status se dobija po rodjenju, tj. nasledjuje se, I pojedinac na njega ne moze da utice, I ne moze se menjnati, osim samo u izuzetnim situacijama-plemicke, staleske, itd.
Steceni
status nastaje kao rezultat delovanja izbora pojedinca.Statusi se isto tako mogu podeliti na
univerzalne
(oni koji postoje u svakom drustvu) I na
one koji postoje samo u odredjenom drustvu
.Uloge se mogu ispoljavati u formi

propisanih
I
zabranjenih
uloga.

-Drustvena pokretljivost-

-obuhvata promene, odnosno kretanjna pojedinaca i drustvenih grupa unutar drustvene strukture.Mozemo razlikovati pojam drustvene pokretljivosti u **uzem** i **sirem** smislu.Drus. pokretljivost u sirem smislu podrazumeva sve vidove pokretljivosti u drustvu:
horizontalna, vertikalna i prostrana
; a drus. Pokret. U uzem smislu je pokretljivost pojedinca ili grupe unutar drustvene strukture.Razlikujemo
uzlaznu i silaznu
vertikalnu pokretljivost.Za socijologiju kao i za drustvenu praksu je vazna medjugeneracijska i unutargeneracijska pokretljivost.Kao osnovni cinioci drustvene pokretljivosti najcesce se navode sledeci:
1.promene u drustvenoj strukturi u odredjenom vremenskom periodu;2.demografske promene;3.dostupnost pripadnicima svih drustvenih slojeva institucijama koje u odredjenom drustvu;4.vladajuca ideologija i drustvena regulativa.
Najznacajniji kanali drustvene pokretljivosti su:
1.obrazovanjje;2.profesinalna aktivnost;3.sticanje materijalnog bogatstva;4.politicka aktivnost;5.sklapanje braka.
razlozi za pokretljivost malog dometa nalaze se u drustvenim nejednakostima i novim oblicima njihove reprodukcije.

-Brak-

-se u najsirem smislu moze shvatiti kao “veza izmedju lica razlicitih polova radi zajednickog zivota i stvaranjna porodice”.To je drustveno priznata i odobrena emotivno-polna i drustvena

zajednica izmedju dve odrasle osobe suprotnog pola.Stupanjem u brak te osobe postaju srodnici, ali se takodje zajedno objedinjuju u siri krug srodnika.Brak i porodica se ne mogu odvojiti kao posebne i samostalne celine.Brakj kao drustveno regulisani nacin polnih odnosa i reprodukcije vrste predstavlja osnovu za formiranje porodice.

-Potrebe I interesi-

Potrebe se uobicajeno shvataju kao dinamicke snage koje pokrecu individualna I drustvena delovanja I odredjuju ponasanje ljudi.Po svom karakteru one su objektivne, alu se ispoljavaju na subjektivnom nivou kao osecaji.Ljudske potrebe su mnogobrojne I krecu se u sirokom rasponu od biloskih do kulturnih.Bioloske potrebe, kao sto su jelo, pice, stanovanje, seksualne potrebe, modifikovane su razvojem drustva I kulture.Sem najelementarnijih bioloskih, sve ostale potrebe covek razvija ziveci u datom drustvu I kulturi.Ukoliko pak pojedinac ima razvijene potrebe, on vrlo tesko moze uskladiti svoje motive I zelje sa realnim mogucnostima.No bez obzira na nametanjne vrsta I nacina zadovoljavanja potreba od strane drustva, sam proces uskladjivanja individualnih teznji I sklonosti sa zahtevima drustva je nuzan.Postoje razlicite klasifikacije potreba.U najcescoj potrebi je podela na **primarne** I **sekndarne** potrebe.primarne su urodjene,genetski urodjene; a sekundarne se sticu u proces socijalizacije I individualizacije.Primarne potrebe moraju se zadovoljiti kao uslov odrzanja fizicke egzistencije.
Interesi
se najcesce shvataju kao inicijatori ljudskog delanja, kao motivi koji ljude pokrecu na odredje na delanjna I ponasanja.Dok potrebe imaju utemeljenje I u bioloskoj strukturi coveka, interesi su uvek objektivnog karaktera, oni su elementi odredjeni objektivno datom drustvenom okolinom.Najpoznatija podela interesa je na
opste I posebne
(privatne ili licne).Medju raznim podelama interesa treba pomenuti jos podelu na
instrumentalne
, u cijoj osnovi lezi teznja da se pomocu njih postigne odredjeni cilj, I na
ekspresivne
, gde se interes zadovoljava kroz sam cin delovanja.Broj interesa se povecava s povecanjem

obima ljudskih zajednica I s privrednim razvojem.

-Norme-

Vrednosti se u drustvu ne ispoljavaju u jasno izdvojenom obliku.Ono sto je na empirijskoj ravni vidljivo to su drustvene norme kao odrazi vrednosti, dok su vrednosti apstraktnije I stabilnije, prema tome vrednost se nalazi iza drustvenih normi I mogu se shvatiti kao njihova latentna struktura I osnova.Drustvene norme kao I drustvene vrednosti su vrsta duhovnih tvorevina koje stvaraju konkretna drustva ili konkretne uze drustvene zajednice radi regulisanja ponasanja ljudi.Norme definisu delanja I ponasanja kojima se dolazi do postavljenih pozeljnih ciljeva.Smisao drustvenih normi je da se obuzda nagonsko delovanje coveka, tj. da se obezbedi uskladjeno I stabilno funkcionisanje drustva.**Drustvene norme su pravila o ponasanju ljudi koje utvrdjuje samo drustvo I koje racuna na svest I volju ljdi.**
One mogu delovati samo kao elemenat svesti koji motivisu volju coveka.osnovna razlika izmedju drustvenih normi I prirodnih zakona jeste u tome sto drustvene norme ne izrazavaju ono sto mora da bude po sili prirodnih zakona, vec ono sto drustvo smatra da ljudi treba da cine kako bi se oni sami cuvali, kao I drustvo u celini.Norme su usmerene ka odrzanju postojeceg stanja.One su u stvari deo postojeceg poretka.U drustvenoj normi uoblicava se odredjeni drustveni odnos izmedju clanova datog drustva.Da bih obezbedilo postovanje normi drustvo je obezbedilo odredjena sredstva I pravila pomocu kojih to postovanje obezbedjuje.Svaka norma sastoji se iz
dva elementa
.
Prvi element
je
dispozicij
a-osnovno pravilo;
Drugi element
je
sankcija
–kazna(pozitivna I negativna).Sankcije mogu biti
neformalne I formalne.
Najopstija podela drustvenih normi obuhvata dve velike grupe-
Drustvene norme I Tehnicka pravila.
Tehnickim pravilima uredjuju se odnosi coveka prema prirodi, ona ne sadrze sankciju vec samo dispoziciju.Jednom od opstih podela normi smatra se podela na
autonomne
I

heteronomne
norme.

-Statusi I uloge-

Status predstavlja polozaj u nekoj dimenziji drustva koja je izrazena u obliku hijerarhije, rangirana u formi visih I nizih stupnjeva.Svaki status podrazumeva skup odredjenih duznosti I prava.Pojedinci zauzimaju odredjeni status na osnovu toga sto ispunjava drustveno utvrdjene uslove. **Status** se moze preciznije odrediti kao mesto koje pojedinci zauzimaju na osnovu obavljanja razlicitih zadataka I funkcija I uz koje se vezuju odredjeni oblici ponasanja.Funkcija statusa I uloge je da sluzi kao uzor za ponasanje I stavove pojedinca.Statusi se mogu podeliti po razlicitim kriterijumima, podela na
pripisane I stecene
statuse jedna od najvaznijih.
Pripisani
status se dobija po rodjenju, tj. nasledjuje se, I pojedinac na njega ne moze da utice, I ne moze se menjnati, osim samo u izuzetnim situacijama-plemicke, staleske, itd.
Steceni
status nastaje kao rezultat delovanja izbora pojedinca.Statusi se isto tako mogu podeliti na
univerzalne
(oni koji postoje u svakom drustvu) I na
one koji postoje samo u odredjenom drustvu
.Uloge se mogu ispoljavati u formi
propisanih
I
zabranjenih
uloga.

-Podela rada-

Podela rada se moze razumeti kao deljenjne odredjene ljudske delatnostina delimicne radne zadatke I posebne uloge I njihovo privremeno ili trajno vezivanje za odredjene pojedince I drustvene grupe.Osnovni razlog I smisao deljenja procesa rada jeste brze I efikasnije obavljanje proizvodnih I drugih drustvenih procesa I potpunije zadovoljavanje ljudskih potreba.Podela rada je jedna od bitnih odlika nacina reprodukcije ljudskog drustva.Jednu od klasifikacija podela rada dao je Marks, koji je uveo razlikovanje na opstu, posebnu, I pojedinacnu podelu rada.Podela na umni I fizicki rad je takodje jedan od vaznih oblika podela rada.Nosioci fizickog rada su uglavnom pripadnici podvlascenih slojeva u drustvu.Intelektualni rad se smatra kao privilegovan I uglavnom ga obavljaju pripadnici srednjih I visih slojeva.Podela rada na upravljacki I izvrsilacki izrazava nejednakosti u raspodeli drustvene moci.Upravljacki rad ima formu vladavine manjih grupa nad vecinom drustva.Izvrsilacki rad ne obuhvata samo nosioce fizickog rada vec I intelektualnog rada.

1) Definišite predmet sociologije:

Sociologija predstavlja opštu, teorijsku i osnovnu nauku o društvu. Njen je zadatak da odgovori na pitanje šta je društvo i uopšte društveno, da definiše sam pojam društva. U tom smislu ona je usmerena na otkrivanje zakona i tendencijskih pravilnosti kojima se objašnjavaju društveni procesi i društveni odnosi, odnosno različte društvene pojave. U svojstvu osnovne nauke ona otkriva osnove determinizme na području društva.Sociologija kao naučna disciplina ima zadatak da pruži pogled na celinu društva, da svojim proučavanjem obuhvati društvo u njegovom totalitetu. Ona pruža odgovore o onome što je zajedničko za sva ljudska društva i utvrđuje najopštije društvene zakonitosti, dolazi do saznanja o opštim obeležjiina i zakonitostima pojedinih istonjskih tipova društva, kao i do saznanja o konkretnim globalnim društvima, odnosno o njihovim specifičnostima i zakonitostima. Okvir za njena proučavanja uvek je globalno društvo.Unutar tog globalnog okvira ona proučava međusobne veze i uslovljenosti posebnih društvenih pojava.

2) Definisati pojam naučnog metoda i njegove konstruktivne elemente:

Kao način istaživanja, metod je sastavni deo istraživačke delatnosti svake nauke. Tako se sociologija razlikujc od drugih društvenih nauka po svom globalnom metodu. Njen metod je globalan zato što se njime istražuje društvo kao celina. Ali, njegova globalnost se ispoljava i u tome što se njime proučava društvena uslovljenost svih pojedinačnih pojava. Ona proučava kako društvo uslovijava pojedinačne pojave i kako one utiču na društvo, kao i na druge pojave u okviru društvcne celine.U strukturi naučnog metoda mogu se razlikovati logička, proceduralna i tehnička strana. One se izražavaju kroz tri sastavna elenienta: (1) Logička struktura metoda, u koju spadaju definisanje i klasifikovanje pojava, odnos apstraktnih pojmova i indikatora ili pokazatelja. (2) Postupak naučnog istraživanja, koji je formalizovan i postupan i obuhvata više faza. (3) Tehnike ili sredstva za prkupljanje podataka. Kada jc reč o sociološkim istraživanjima, najčešče se koriste sledeće tehnike: posmatranje, ispitivanje, analiza sadržaja, merenje, statistički metodi, eksperiment i uporedni metod.

5) Odredite pojam i navedite osnovne vrste društvenih potreba?

Potrebe čine sastavni deo motivacionog sistema ličnosti. Zajedno sa vrednostima, one se javljaju i u najnerazvijenijim motivacionim sistemima (gola fizička egzistencija). Potrebe se uobičajno shataju kao dinamičke snage koje pokreću individualna i društvena delovanja i određuju ponašanje ljudi. Po svom karakteru one su objektivne, ali se ispoljavaju na subjektivnom nivou kao osećaj. Ljudske potrebe su mnogobrojne i kreću se u širokom rasponu od bioloških do kulturnih. Elementarne biološke potrebe, kao što su jelo, piće, stanovanje, modifikovane su razvojem društva i kulture.

Postoje različite klasifikacije potreba najčešća podela je na primarene i sekundarne potrebe. Primarne su urođene genetski određene a sekundarne se stiču u procesu socializacije i individualizacije. U prve spada potreba za pićem, hranom, odmorom, zaštitom od hladnoće i sl., a u druge potreba za obrazovanjem i postignućem, za znanjem i lepim, za putovanjima i zabavom itd. Primarne potrebe zadovoljavaju održanje fizičke egzistencije.

6) Šta su društvene norme i koji su sastavini elementi svake norme?

Društvene norme su pravila o ponašanju ludi koje utvrđuje samo društvo i koje računa na svest i volju ljudi. One mogu delovati samo kao element svesti koji motiviše volju čoveka. Osnovna razlika između društvenih normi i prirodnih zakona je u tome što društvene norme neizražavaju ono što mora da bude po sili prirodnih zakona već ono što društvo smatra da ljudi treba da čine kako bi se oni sami sačuvali, kao i društvo u celini.

Svaka se norma sastoji iz dva elementa. Prva je dispozicija, koja predstavlja osnovno pravilo. Ona predhodi ponašanju i usmerava ga u pravcu poželjnom za tvorce pravila, tj., u skladu sa njihovim interesima. Druga je sankcija i ona takođe predhodi ponašanju i ukazuje na način na koji će društvo reagovati u slučaju nepoštovanja, kao i u slučaju poštovanja norme. Postoje negativne i pozitivne sankcije. Negativne sankcije su pravila koja sadrže kaznu za nepoštovanje dispozicije. Pozitivne sankcije sadže nagradu za poštovanje dispozicije i one podstiču na poželjno ponašanje.

7) Definiši pojam i opiši osnovna obelžija društvenih statusa?

Status predsstavlja položaj u nekoj dimenziji društva koja je izražena u oliku hijerarhije, rangirana u formi viših i nižih stupnjeva. U dosadašnjoj istoriji kao i danas su sledeće vrednosti: bogadstvo, društvena moć i društveni ugled. Svaki pojedinac ima više statusa (inžinjer je direktor, član sekte, neke političke partije, itd.).

Svaki status podrazumeva skup određenih dužnosti i prava. Funkcija uloga i statusa je da služe kao uzori za ponašanje i stavove pojedinaca (npr. Upisom u školu aktivnosti učenika su definisane zakonskim propisima i akotima škole).

Statusi su često povezani. Najvažniji je profesionali status u starim društvima to je bio ratnički, starosni, religiski status. Statusi se dele na pripisane i stečene. Pripisani status određen jenasleđem, dobija se činom rođenja. Stečeni status nataje kao rezultat delovanja pojedinca (izbor školovanja, izbor bračnog druga).

19) Odredite pojam elite i njena glavna obeležija:

Obično pod elitom se podrazumeva sloj ljudi koji se zahvaljujući nekom svojstvu stvarnom ili pripisanom nalaze na "vrhu" i odlučuju ne samo o sopstvenom delovanju nego i o delovanju i životu članova celokupne društvene zajednice. Ona se zlaže za stabilnost, poredak društva. Njena filozofija je moć a njen cilj je savršena i jaka država na "nacionalnoj" i moralno zasnovanoj čvrstoj hijerarhiji funkcija moći.

20) Navedite glavna obeležija mase:

Masa su počinjeni ljudi ili bolje rečeno ljudi niže klase, obični radici, neko ko ne učestvuje u vlasti kome je jedini cilj da živi, podiže porodicu i radi. Masa ne učestvuje u vlasti ali u današnje vreme masa učestvuje u odabiru te vlasti. Ona je ustvari niži ekonomski sloj, koji se fokusira samo na preživaljavanje. Nju relarivno vlast neinteresuje i ona se nemeša u nju. Egzistencija je njen cilj. Masa je vođena od strane elite.

8) U čemu se ispoljava značaj društvene podele rada?

Podela rada se može razumeti kao deljenje određene ljudske delatnosti na delinične radne zadatke i posebne uloge i njihovo privremeno ili trajno vezivanje za određene pojedince i društvene grupe. Kroz podelu rada nastaju nove grane delatnosti i nove vrste radnih aktivnosti.

9) Oderedite elemente bez kojih se ne može konstituisati društvena grupa?

Uobičajno je da se dva sledeća elementa uzimaju kao bitna za određivanje pojma društvene grupe: (1) množina (ili više) ljudi i (2) odnos ili proces oko kojeg se grupa okuplja ili koji iz grupe proističe. To znači da grupu kao društvenu kategoriju ne čini sao više ljudi već da je neophodno da postoji i drugi pomenuti element - neka delatnost ili poces, tj. neko povezano delovanje ponašanja pojedinaca a koje je smisao strvaranje društvene grupe kao samostalnog (izdvojenog i osobenog) kolektiviteta.

22)a)Sta je apsolutno siromastvo?

Se smatra borba za egzistenciju odnosno kada neko nema hranu.odecu,mesto za stanovanje,kada jedva prezivljava prosjacenjem ili nekim drugim vidom prikupljanja sredstava da bi preziveli.Po kvalitetu hrane I kolicini moze se nekako odredjivati siromastvo.(B)Sta je relativno siromastvo?Obuhvata standard koji se odnosi na odredjeno drustvo u odredjeno vreme.Za utvrdjivanje merila siromastva se koristi visina dohotka.Meri se po standardu drustva o pristojnom standardu I nacinu zivota.U ovu grupu spadaju nezaposleni,zaposleni koji rade sa delimicnim radnim vremenom,samohrane majke,bolesni I invalidi,porodice sa mnogo dece…